

BARNEOMBUDET

Universitets- og høgskolerådet (UHR)

Vår ref:
18/00252-2

Saksbehandler:
Kjersti Botnan Larsen

Dato:
8. mai 2018

Svar på høring om felles innledningskapittel i de nasjonale retningslinjene for alle lærerutdanningene

1. Innledning

Barneombudet takker for muligheten til å gi innspill til utkast til felles innledningskapittel i de nasjonale retningslinjene for alle lærerutdanningene. Felles retningslinjer vil være viktig for å tydeliggjøre en felles plattform for de ulike lærerutdanningene. I innledningskapitlet er det viktig at det legges til grunn et barnerettighetsperspektiv slik at de nye læreplanene blir i tråd med de forpliktelsene Norge har etter FNs barnekonvensjon. Vi ber dere om å gjøre dette perspektivet gjennomgående.

2. Barneombudets mandat

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Vi skal særlig følge med på at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter. Vi skal av eget tiltak, eller som høringsinstans, ivareta barn sine interesser i samband med planlegging og utredning på alle felter, foreslå tiltak som kan styrke barns rettsikkerhet, med mer. Barneombudets mandat er avgrenset til barn under 18 år.

3. Barnerettighetsperspektivet bør løftes frem gjennomgående

Vi er glade for at UHR-LU har omtalt barnekonvensjonen i tredje avsnitt, men ønsker at omtalen i tredje avsnitt skal styrkes. Det bør også legges inn omtale om barns rett til medvirkning og beskyttelsen mot vold særskilt i noen av avsnittene som sier noe om hva en lærer skal kunne.

Omtalen av barnekonvensjonen må styrkes

Barneombudet mener at innledningskapitlet bør avspeile Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen bedre. FNs barnekonvensjon gjelder som norsk lov, jf. menneskerettsloven § 2. Vi viser til at dette er sentrale emner i både ny rammeplan for barnehagen og i ny overordnet del for Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Dette bør avspeiles bedre i det felles innledningskapitlet for lærerutdanningene.

En av forpliktelsene som følger av Norge har ratifisert barnekonvensjonen er at vi skal sette inn alle egnede tiltak for å sikre gjennomføringen av de rettighetene og pliktene som følger av konvensjonen, jf. art. 4. FNs barnekomite har i generell kommentar nr. 5 om gjennomføringen av barnekonvensjonen presisert at opplæring og kompetanseutvikling er viktig for implementeringen. Det er avgjørende at barn og unge får opplæring om, gjennom og for menneskerettigheter. Vi vil her minne om at lærerutdanningsinstitusjonene også har et

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

ansvar her. Her er alle lærerutdanningene særdeles viktige, og det må gis et felles styringssignal om dette.

En viktig del av arbeidet med å gjennomføre barnekonvensjonen er å gi barn og unge opplæring i rettighetene etter konvensjonen. I artikkel 42 er det fastsatt at «Partene forplikter seg, gjennom egnede og aktive tiltak, til å gjøre konvensjonens prinsipper og bestemmelser alminnelig kjent både for voksne og barn». FNs barnekomite har i generell kommentar no. 5 uttalt det er spesielt viktig at kunnskap om konvensjonen og menneskerettigheter generelt blir innarbeidet i skolens læreplaner på alle stadier.¹ Vi viser her også til barnekomiteen har kritisert Norge for at opplæringen i barnekonvensjonen i skolen ikke er bra nok, og at den må styrkes i læreplanverket – i alle skolefag.² Dersom ikke lærerutdanningene tar sitt ansvar for å sikre at lærerne har kompetanse til å undervise om disse temaene er det vanskelig å oppfylle forpliktelsen.

Barnekonvensjonen har derfor betydning for lærerutdanningene ved at de skal gjøre lærerne i stand til for det første å lære barn om konvensjonen og for det andre at lærernes opplæring skal være rettighetsbasert. At opplæringen skal være rettighetsbasert betyr blant annet at den skal ta utgangspunkt i barns rettigheter og opplæringen skal være barnesentrert. Her tror vi lærerutdanningene har et forbedringspotensial.

Barns medvirkning

Videre mener Barneombudet det bør løfts frem at en lærer skal legge til rett for barns medvirkning. Vi viser her til barnekonvensjonen artikkel 12 som gir barn rett til å bli hørt. Denne retten blir tolket slik at den også gir barn en rett til deltakelse i vid forstand. For å oppfylle rettigheten må lærerne ha kompetanse til å gi barn opplæring om og legge til rette for at barn få kunnskap om retten sin, samt få den nødvendige kompetanse slik at de kan medvirke på ulike måter. Dette kan for eksempel tydeliggjøres i fjerde eller femte avsnitt.

Vold, overgrep, mobbing er tema som mangler i kjerneelementene

Barneombudet er bekymret for at sentrale tema som mobbing, psykisk helse og barns rettigheter ikke vil bli dekket på en god nok måte i lærerutdanningene og for at det blir store forskjeller i utdanningene.

Barneombudet mener at det felles innledningskapitlet bør presisere lærerutdanningenes ansvar for at barn skal ha opplæring om vold i vid forstand. Vi viser her til at Norge etter barnekonvensjonen artikkel 19 er forpliktet til å treffe alle egnede opplæringsmessige tiltak for å beskytte barn mot alle former for vold. Voldsbegrepet i barnekonvensjonen er bredt og dekker alle former for fysisk, psykisk og seksuell vold utført av voksne, andre barn og barnet selv. Barnekomiteen har selv presisert at mobbing omfattes.³

Barnekomiteen har understreket at opplæringen skal gis til både voksne og barn og at opplæringen skal:

- Ta opp og bekjempe holdninger, tradisjoner, skikk og bruk, atferd som tolerer og bidrar til vold mot barn,
- Bidra til å øke barnas livsferdigheter, kunnskap og engasjement⁴

¹ FNs barnekomite. (2003) *Generelle tiltak til gjennomføring av Konvensjonen om barnets rettigheter (artiklene 4 og 42 og artikkel 44 nr. 6)*. Generell kommentar no. 5.

² FNs barnekomité (2010) Merknader til Norges 4. rapport om oppfølging av barnekonvensjonen s. 4

³ FNs barnekomité (2011) *Barnets rett til frihet fra alle former for vold*. Generell kommentar no. 13.

⁴ FNs barnekomite (2011). *Barnets rett til frihet fra alle former for vold*. Generell kommentar no. 13.

Barnekomiteen har videre uttalt at forpliktelsen innebærer tilrettelegging av sannferdig, lett tilgjengelig og alderstilpasset informasjon som bidrar til og lærer dem å mestre livet, beskytte seg selv og passe seg for, og takle, farer, herunder farer i forbindelse med IKT, opplæring i hvordan de skal utvikle positive forhold til jevnaldrende og bekjempe mobbing, og opplæring i og bevisstgjøring om barns rettigheter generelt – og særlig retten til å bli hørt og få sine synspunkter tatt alvorlig – gjennom undervisning i skolen og på andre måter.⁵

Opplæringen som gis i disse emnene må være rettighetsbasert og gi barn og unge kompetanse om hva dette er, hvordan forebygge og håndteringsstrategier når de selv eller noen de kjenner har blitt utsatt. Omtalene av dette kan for eksempel legges inn i femte avsnitt.

4. Ta gjerne kontakt om vi kan bistå

Dersom dere ønsker innspill om hvordan disse temaene kan styrkes i det felles innledningskapitlet bistår vi gjerne. Dere kan kontakte Kjersti Botnan Larsen enten per e-post: kbl@barneombudet.no eller på telefon 22 59 3957 / 46 61 26 10.

Vennlig hilsen

Anne Lindboe
barneombud

Kjersti Botnan Larsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

⁵ FN's barnekomite (2011). *Barnets rett til frihet fra alle former for vold*. Generell kommentar no. 13.